

Szakmai beszámoló

Egy 1860. körüli ruhaderék restaurálása és szoknyájának rekonstruálása

I. A ruhaderék restaurálásának és a szoknya rekonstruálásának szakmai leírása

Ltsz.:1983.150.1.

Wosinszky Mór Megyei Múzeum Szekszárd

Kora: 1860-62.

Mérete: mellbőség: 86 cm
derékbőség: 62 cm
háta hossza: 40 + 6 cm
ujja hossza: 52 cm

Leírása:

Kék taft selyemből készült, több részből testre simulóra szabott, kézzel varrott ruhaderék. Az elől közepén horgos kapcsokkal, illetve fekete zsinórozással összegombolható derék halcsontokkal merevített. Nyakkivágása kerek, zsinóros ferdepánttal eldolgozott. Derékvonala elől kissé csúcsos, hátul egyenes és kis rakott, fekete sújtással díszített szoknyácskával kiegészített. Hátának íves szabásvonalán fekete sújtás. A nagyon ívesen szabott, ejtett vállú, egyvarrásos hosszú ujjá alul, felül bő, alján fekete sújtás és paszomány. A testrészt fehér pamutvászonnal, az ujjá fehér gazeval, a csuklónál selyemmel bélelt. Az elejében fehér vászonzól fűző szerű betoldás. A derék vonalán övszalag és kötöző szalag.

A ruhaderék eleje és háta restaurálás előtt

Állapota:

A selyem poros, gyűrött, megfakult, foltos, néhány helyen hasadt. A sújtás egy része a bal ujján hiányzik. Az ujjak végén levő fekete szövött szalag foszlik, hiányos. A bal ujját korábban barbár módon gépi varrással beszűkítették és újra a karöltőbe varrták. A 9 + 2 kötött gombból 7 db hiányzik. A bélés piszkos, hónaljnál a már korábban eltávolított izzlap gumijának barna foltjai.

A bal ujjá gépi bevarrása

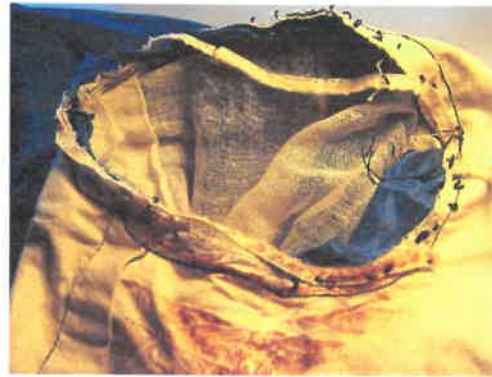
Bal ujjának hiányos sújtása

A szakadt gyapjú szalag

Restaurálása:

- Tisztítása vízzel csak teljesen szétfejtett állapotban lehetséges. A taftselyem állapota sem igényelte, hogy javításához szétfejtsem a derekat. Vegytisztító mesterrel végeztem el a tisztítást. Előzőleg a foszló gyapjú szalagokat hálóval levédtem. A felgőzölést, kisimítást a restaurálás során magam végeztem el.
- Az átalakított bal ujját ki- és szétfejttem. Széléről a gyapjú szalagot lefejtettem. A hiányzó sújtást új, nem teljesen hasonló sújtás felvarrásával pótoltam.

A bal ujjá gépi bevarrása

A hiányzó sújtás kipótolva

- A jobb ujjá az eredeti, kézi varrással volt bevarrva. Alsó széléről a gyapjú szalagot lefejtettem.
- A lefejtett gyapjú szalagokat fekete pamutvászon ferdepánttal támasztottam alá és pamut cérnával rögzítettem. A hiányokat gyapjú szállal beszöttem, a lyukak széleit lefogtam. Az alátámasztót a szalag felső szélén visszahajtottam, s az így két rétegűvé vált anyagot a szalag alsó szélénél $\frac{1}{2}$ cm-el hosszabbra hagytam a könnyebb felvarrás céljából.
- A bal ujját az eredeti helyén kézi öltéssel összevarrtam. A jobb ujjának bevarrását alapul véve varrtam be eredeti helyére a bal ujját. Sajnos a selyemről a korábbi gépi öltések nyomait nem lehet eltüntetni.
- A néhány helyen szakadt selyem hiányai alá a vállvarrás varrásszéléből kivágott selyemből ragasztottam foltokat. A varráshoz nagyobb folt lett volna szükséges, valamint a kicsi lyukakon nagyon nehéz lett volna újabb károsodás nélkül a nagy foltokat bedugni és elsimítani.
- Az eleje közepe záródásának szélén a selyem sok helyen elszakadt, foszlott, a fehér vászon bélés látszott ki. Ezek levarrása lehetetlen, ezért hasonló színre festett creplin ferdepánttal fedtem le. A kilátszó fehér vásznat kék textilfestéssel beszíneztem.

- A zsinóros ferdepánttal elszegett nyakkör selyme több helyen elszakadt és a fehér zsinór látszódott ki. Kék textilfestékkal beszíneztem, majd kék creplinnel lefedtem.
- A derék alsó szélének zsinóros ferdepántja sok helyen foszlott. A kilátszó fehér zsinórt kékre színeztem, majd a pántot creplinnel befedtem. A foszló selyem alá foltot dugni nem lehetett, ezért a kilátszó fehér vásznat beszíneztem és kék selyemszállal a lebegő szálakat lefogtam.
- A vászon fűző betét korábbi javításának nagy öltései mellé pár sor apróbb öltést varrtam. Az egyik halcsont kilyukasztotta vászon „halcsontházat” beszövással kijavítottam.
- A ruhaderék selymét és bélését felgőzölve óvatosan kisimítottam. Sajnos a taftselyem nagyon kényes anyag, könnyen gyűrődik és makacsul megtartja az erősebb gyűrődéseket.

A derék belseje felgőzölés előtt

A derék belseje felgőzölés után

- A hiányzó kötött gombokat hasonló méretű, de gyapjú helyett selyemmel kivarrott gombokkal pótoltam.
- A záródás horgos kapcsainak varrását ahol kellett megerősítettem és két hiányzót pótoltam.
- A derék formájához igazodó szabóbábut megfaragtam, kitömtem, jerseyvel bevontam.

A bábu formára tömve majd bevonva

A ruhaderék eleje restaurálás után

A ruhaderék háta restaurálás után

A hiányzó szoknya rekonstrukciója:

- A krinolinhoz szükséges abroncsos szoknya fehér vászonból, több részből szabott. A ferdepántokból készített „házba” vezettem a műanyag merevítő pántokat. A legalsó, 8. abroncs acél szalag, ami nem tud deformálódni. A hátrafelé ovális

formát csak úgy sikerült kialakítanom, hogy a bábú fenekénél egy leszedhető „távtartót” rögzítettem.

A derék bőrsége szalaggal összehúzható. Az eleje közepe csillaggal van jelölve.

Az abroncsos szoknya ovális formáját biztosító „távtartó” a bábun

Az abroncs szoknya

- Az abroncsos szoknyát lefedő első alsószoknya fehér napszövetből készült. A többi részből szabott szoknya alja csak kissé bővebb, mint az abroncs szoknya. Beráncolt derekát övszalagba fogtam. Eleje közepe csillaggal van megjelölve.

Az első alsószoknya az abroncs szoknyán

- A sokkal bővebb második alsószoknya fehér vászonból több részből szabott. Sűrű ráncokba szedett derekát övzalagba fogtam. Eleje közepe csillaggal van megjelölve.

A második alsószoknya

- A szoknya rekonstruálásához szükséges ideális taft selymet több hónapi keresés és várakozás után sem leltem meg. Két, szöveteket beszerző kereskedő sem Német-, sem Olaszországban nem talált színében és anyagában a derékhoz hasonlító, vagy azzal harmonizáló anyagot. Függyöny anyagként sem volt taft selyem. Az egyetlen megtalált szövet színében nem tökéletes, de talán kiállításnál a világítással lehet változtatni rajta.
Két hasonló évjáratú ruhánál a szoknya sötétebb anyagból való, mint a derék, tehát nem szokatlan megoldásról van szó.

A kék taft selyemből (műselyem) rekonstruált szoknya több részből szabott. Derékának bőségét elől és oldalt ritkább, hátrafelé sűrűbb rakásokba szedtem, és széles övzalagba fogtam. Az övzalag közepén levő toldás mutatja az eleje közepét.

A szoknya alját az ujjakhoz hasonlóan 5 sor kézzel felvarrt fekete sújtás zsinórral díszítettem.. Az ujjak szélén levő széles gyapjú szalaghoz hasonló ma már nincsen, ezért fekete szövetből szabott ferdepánttal helyettesítettem. A pántot paszpól szerűen varrtam, így a szoknya felhajítását is megoldottam.

Az elkészült ruha

Budapest, 2019. június 5.

Kralovány Mária

Kralovány Mária
textilrestaurátor

II. A restaurált műtárgy elhelyezése

A restaurált és kiegészített műtárgyak a Wosinsky Mór Megyei Múzeum újkortörténeti gyűjteménye Vármegyeházi raktárában helyeztük el, amely minden tekintetben megfelel az állagvédelmi előírásoknak. A raktár fűtött, átlag hőmérséklet 18-22 C, páratartalom 45 C. A műtárgyat restaurátor által szakszerűen csomagolt módon tároljuk.

III. A műtárgy időszaki kiállításon történt bemutatása

A restaurált műtárgyat a hónap műtárgya sorozat keretében 2019. decemberében mutattuk meg a látogatóknak.

A HÓNAP MŰTÁRGYA

2019. december

1860 KÖRÜLI SELYEM RUHADERÉK

Féltűző, csuklóval díszített ruha

Kék taft selyemből készült, több részből, testre simulórn szabott, kézzel varrott ruhaderék. Középen fekete zsinórozással díszített, horgos kapocccsal összegombolható. Halcsontokkal merevített. Nyakkivágása kerek, zsinóros ferdepántaláldolgozott. Derékvonala elől kissé csúcsos, hátul egyenes és kis, rakott, fekete stíjtással díszített szoknyácskával kiegészített. Hátának íves szabásvonalán fekete stíjtás. Az ívesen szabott, ejtett vállú, egyvarrásos hosszú ujjú fekete stíjtással és paszománnyal díszített. A testrészt fehér pamutvászonnal, az ujját gazdával, a csuklónál selyemmel bélelt. Az elejében fehér vászonból filzösszerű betoldás. A derék vonalán övszalag és kötöző szalag. A műtárgy valószínűleg a Perczel családtól került a múzeum gyűjteményébe. A ruhaderéket Kralovánszky Mária 2019-ben restaurálta, és elkészítette a szoknyarész rekonstrukcióját is.

Az 1860-as évek női ruha divatjának meghatározó darabja a krinolin volt. Az acél abroncsokkal díszített alszoknya 1857-ben jelent meg, elterjedésében pedig jelentős szerepet játszott Charles Frederick Worth, aki egy évvel később Párizsban megalapította az első divatházat. A 19. század közepének európai divatjára a legnagyobb hatást Eugenia császárné, III. Napóleon felesége gyakorolta, aki Worth legfőbb megrendelőjévé vált. A császárné ízlésével pompázatos divatot teremtett, mely külsőségeiben a rokokó korszakot idézte, ezért az 1850-es, 1860-as éveket második rokokónak is nevezik. A krinolin diadalútját jelezte, hogy olyan nélkülözhetetlen divatkellékké vált, ami valamennyi néprteg körében elterjedt, a különbség csak annyi volt, hogy a szegényebbek olcsóbb anyagokból készítették. Az előkelő hölgyek az abroncsos alszoknya felé még biztatás, selyem vagy muszlim alszoknyát húztak, erre került az egy vagy két színes felszoknya.

Az 1860-as évek elején valamelyest változott a női divat, a ruhák elől laposabbá, hátul ugyanakkor egyre terjedesebbé váltak. Újdonságnak számított a széles szalagsokkal hangsúlyozott derékvonala, valamint az is, hogy a ruhákon egyre több volt a díszvarrás, a zsinórozás, ami a mi gyűjteményünkben levő ruhaderékon is megfigyelhető. A szoknya bősége az 1864-1865 körül érte el a csúcspontját, ráadásul ekkor már hátul uszályban végződött, a nők hatalmas élű piramis látszatát keltették.

A divatrendekelt követő hölgyek hosszú ideig kitartottak a kényelmetlen, sőt veszélyes viselet mellett, noha az újságírók valóságos háborút indítottak a krinolin viselése ellen. A magyar és külföldi lapok egyaránt rendszeresen beszámoltak a krinolin okozta balesetekről. Az abroncs ugyanis nem elhanyagolható veszélyeket hordott magában, széles időben például víztűrőként működött, és könnyen a vízbe sodorta a tengerparton vagy mólón sétálgató viselőjét. A krinolint nemcsak fel-, hanem levenni sem volt egyszerű, még segítséggel is hosszantartó procedúrát jelentett. Ennek esett áldozatul a neves amerikai költő, Langfellow felesége is. Az asszony gyermekeivel olvasott gyertyafény mellett, a tartó egy rossz mozdulattól felborult, a ruha lángra kapott, a férj pedig hiába sietett felesége segítségére, nem tudta időben elolanni a tüzet. Az asszony rövidesen belehalt sérüléseibe. Hasonló tragikus eset történt Magyarországon is, a Napkelet című újság beszámolójából tudjuk, hogy a fiatal Aczél báróné is a tüzet fogó ruhája által okozott égési sérülésekbe halt bele.

Hogyan bukott meg végül a krinolin? Éppúgy, ahogy a sikere kezdődött. Eugenia császárné ráunt, és 1867-ben krinolin nélkül jelent meg egy fogadáson. A divattudatos nők ettől kezdve már nem viseltek krinolint, s örömmel lemondtak a ketrechez hasonlító, kényelmetlen szerkezetéről.

Szöveg: Gaál Zsuzsanna
Grafika: Vízze László
Fotó: Kralovánszky Mária, Retkes Tamás

Újkortörténeti gyűjtemény
Leltári szám: 83.150.1.
Mellbőség: 86 cm
Derékbőség: 62 cm
Hátá hossza: 40+6 cm
Ujjá hossza: 52 cm

Ruhaderék rekonstrukció vázlat

Ruhaderék rekonstrukció vázlat

Ruhaderék rekonstrukció vázlat

Ruhaderék az 1860-as évből

Ruhaderék az 1860-as évből

IV. A szakmai beszámolót elhelyeztük a Wosinsky Mór Megyei Múzeum honlapján wmmm.hu

2019. december 2.

Dr. Gaál Zsuzsanna

